

Onbegrepen gedrag in de huisartsenpraktijk

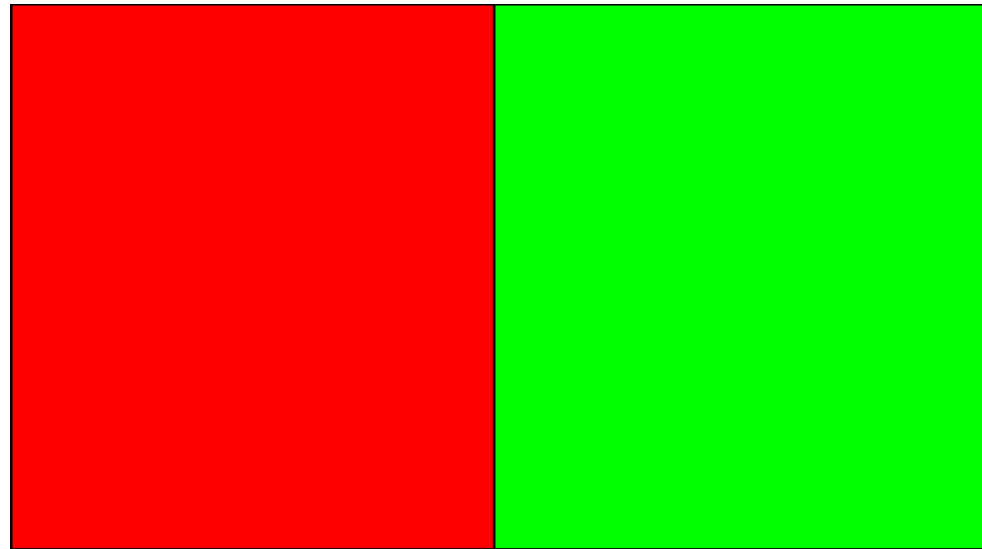
Tjeu Borremans
sociaal psychiatrisch verpleegkundige

Ambulante ouderenpsychiatrie & IHT Crisisdienst

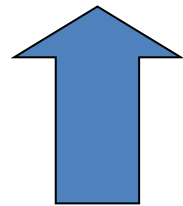
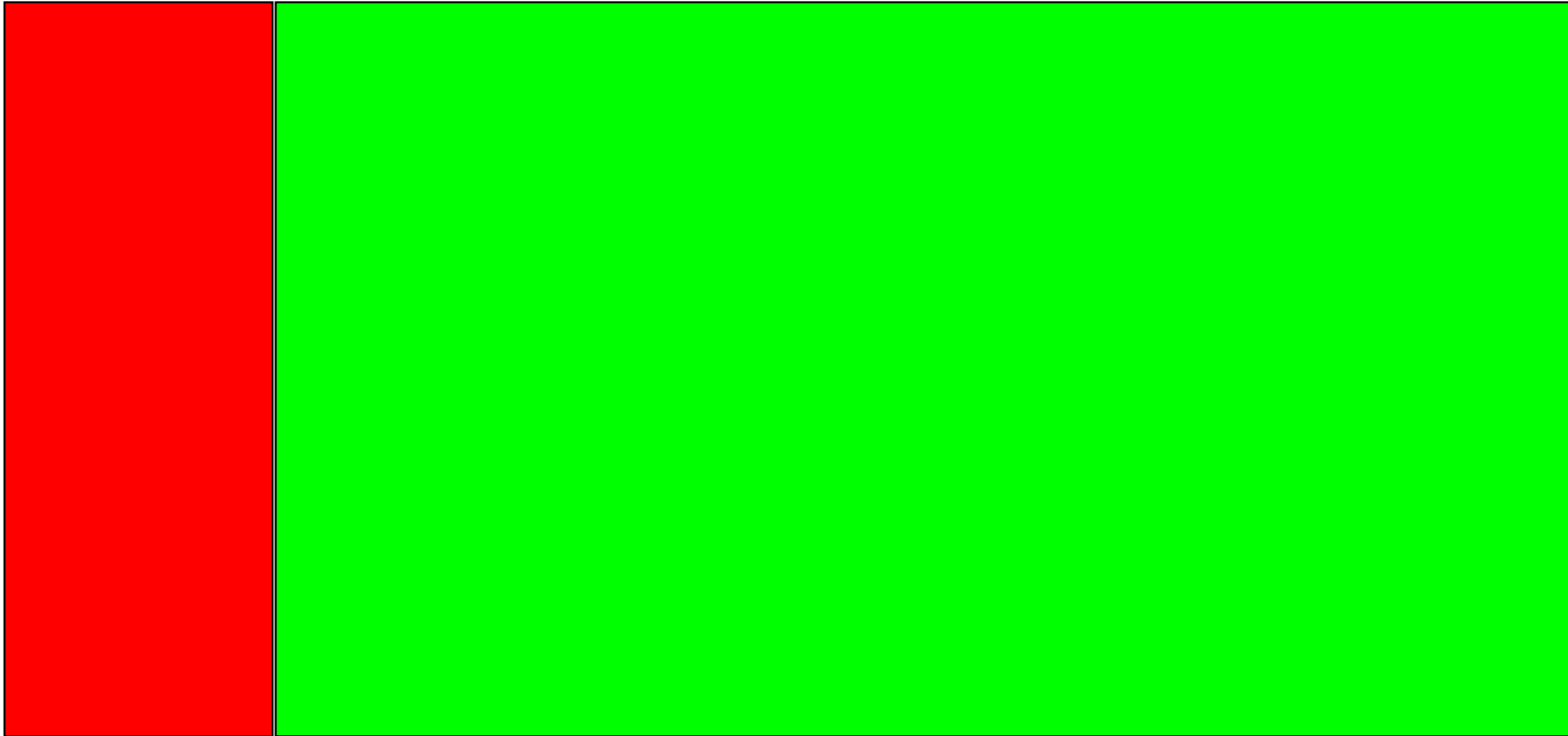

Hoe begin ik aan mijn dag?

De acceptatiegrens

Uitgeslapen?	Heerlijk uitgerust
Druk verkeer?	Net vakantie gehad
Geen zin?	Fijn nieuws gehad
Weer naar mijn werk?	Ik heb er zin in
Weer moeilijke vragen beantwoorden?	Leuk om te puzzelen met moeilijke vragen
Weer...., ... enz	Leuke collega's,.... enz

jezelf,
de ander,
de context

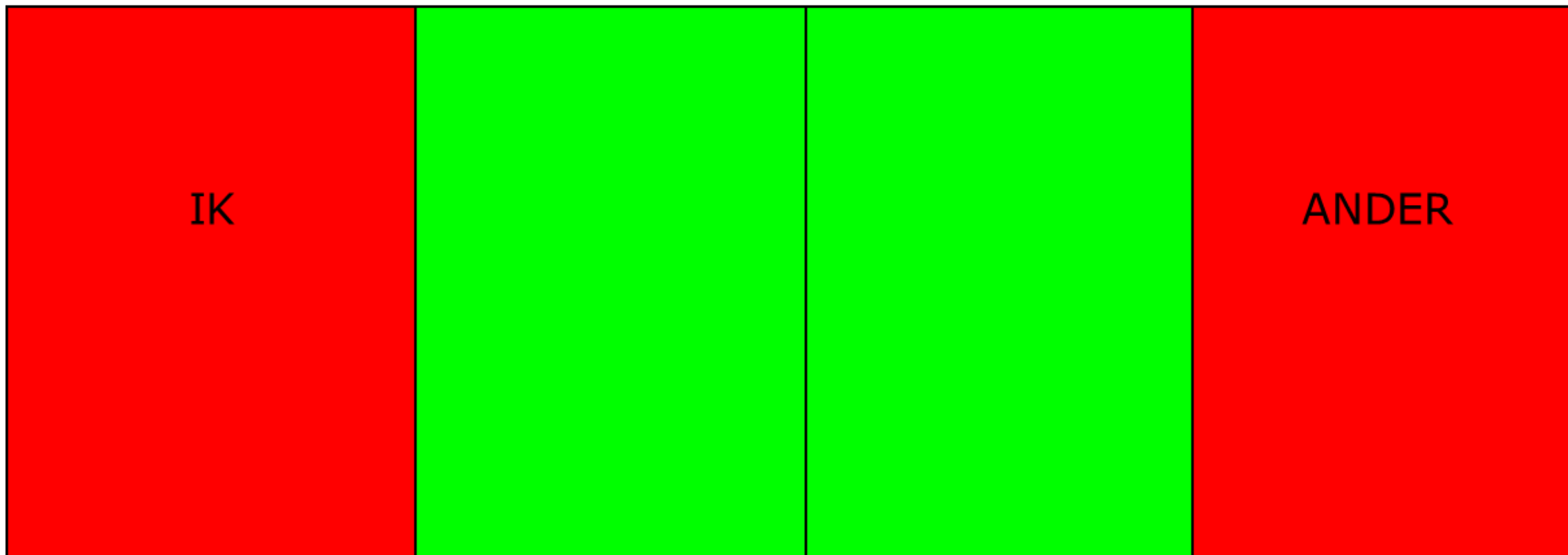
Probleemgebied

Probleemgebied

IK

ANDER

Samenwerkingsgebied

Definitie onbegrepen gedrag

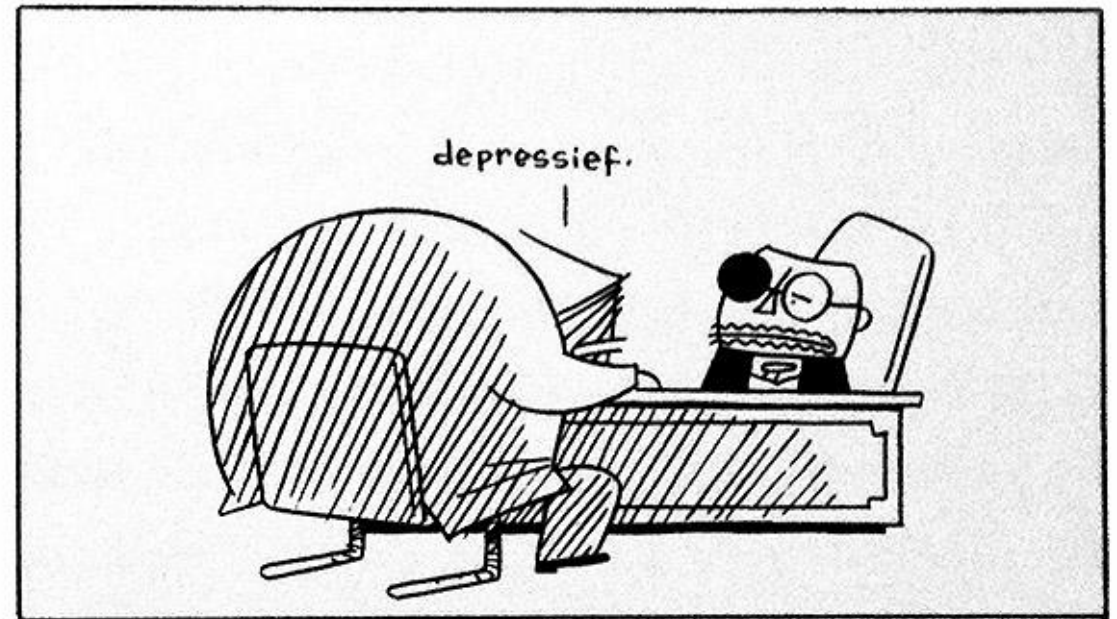
- Een vaste definitie van onbegrepen gedrag is er niet
- 2024: 150.000 meldingen bij de politie over onbegrepen gedrag (Bron: Politie.NL)

Het betreft ook een verzameling van:

- E33 meldingen politie
- Zorgmeldingen
- Meldingen bij Veilig thuis enz

Onbegrepen gedrag

- Wat is de vraag van de patiënt?
- Wat is het doel?
- Wat is mijn rol als Huisarts / POH?

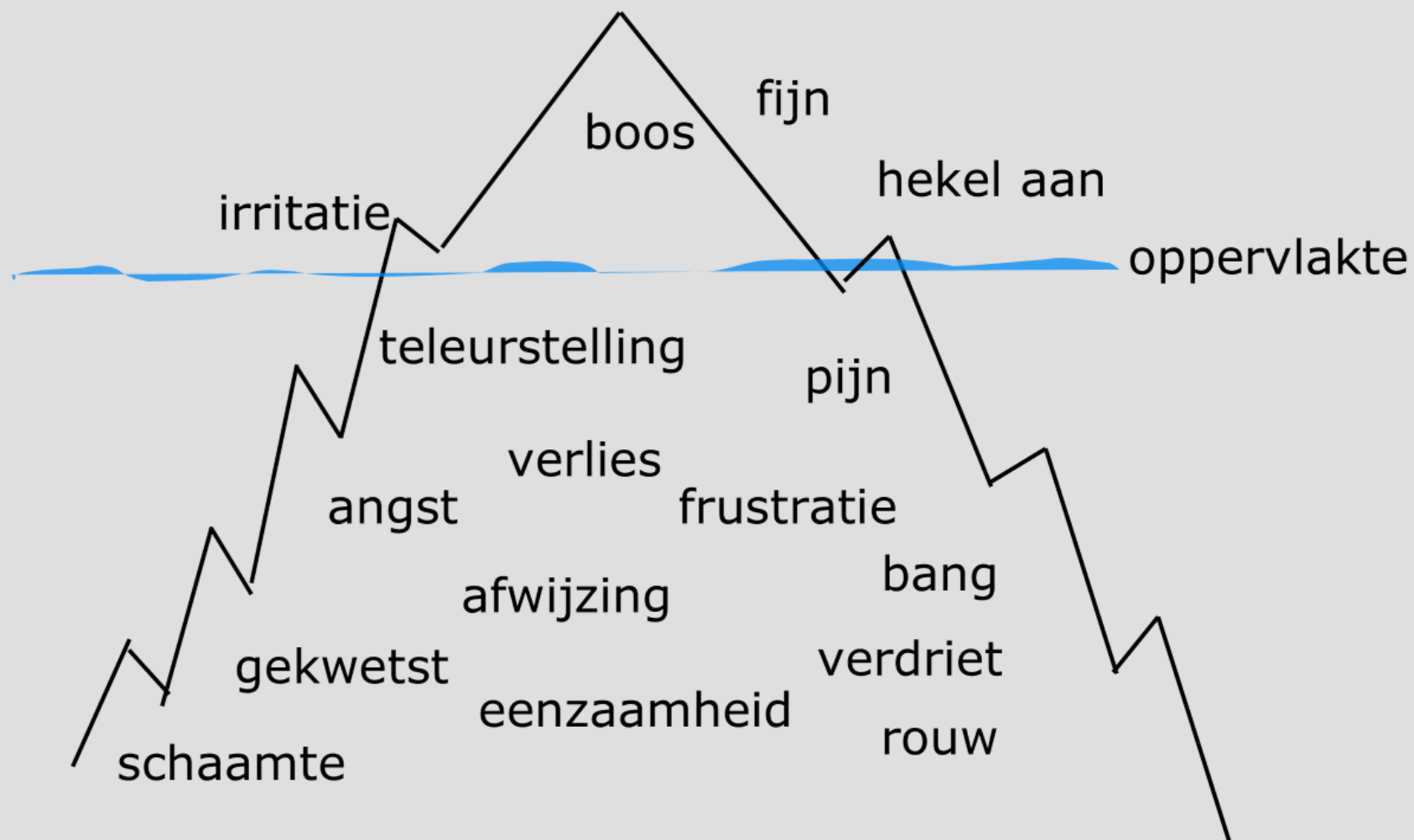

Wat is de vraag?

- **Beperkingen (een 'kan niet'):**
  - Denken en Waarnemen
  - Zelfbeheersing
  - Sociale Vermogens
  - Stagnerende Rouw
  - Lichamelijke beperkingen

De ijsberg

Kan niet's bij psychose

Denken en waarnemen	Zelfbeheersing	Omgaan met mensen	Niet accepteren, niet rouwen
Verwardheid, ordening van het denken verstoord	Geneigd tot verdedigend optreden (territoriaal gedrag)	Interpersoonlijke nabijheid moeilijker te verdragen	Slechte stemming
Vijandig gevoel naar de omgeving	Neemt onverwachte beslissingen, onvoorspelbaarheid	Persoonlijke ruimte is slecht begrensd; herkent grenzen van anderen minder goed	Ontoegankelijk voor contact; afwezig
Vermogen om behoefte, kans, gevaar bij zichzelf en anderen te herkennen is verminderd		Vermogen tot samenwerken en protectie verminderd	Kwetsbaar, 'licht geraakt'

Kan niet's bij depressie

Denken en waarnemen	Zelfbeheersing	Omgaan met mensen	Zelfsturing	Lichamelijk
Onnauwkeurig, vertraagd, niet doelgericht; gedachten-armoede	Onderwerping, eigen ruimte verkleinen	Teveel afstand; sociale terugtrekking; niet afgestemd op de ander	Taken en verantwoordelijkheden blijven liggen	Vitale kenmerken
Doemscenario's, denken is negatief, suïcidale gedachten	Onvermogen eigen ruimte te beheren	Toegenomen afhankelijkheid, remming	Plezierige activiteiten niet meer uitvoeren	
Concentratie en aandachtsstoornis gebrekkige gevaarswaarneming		Verminderde belangstelling / gevoel voor de ander		

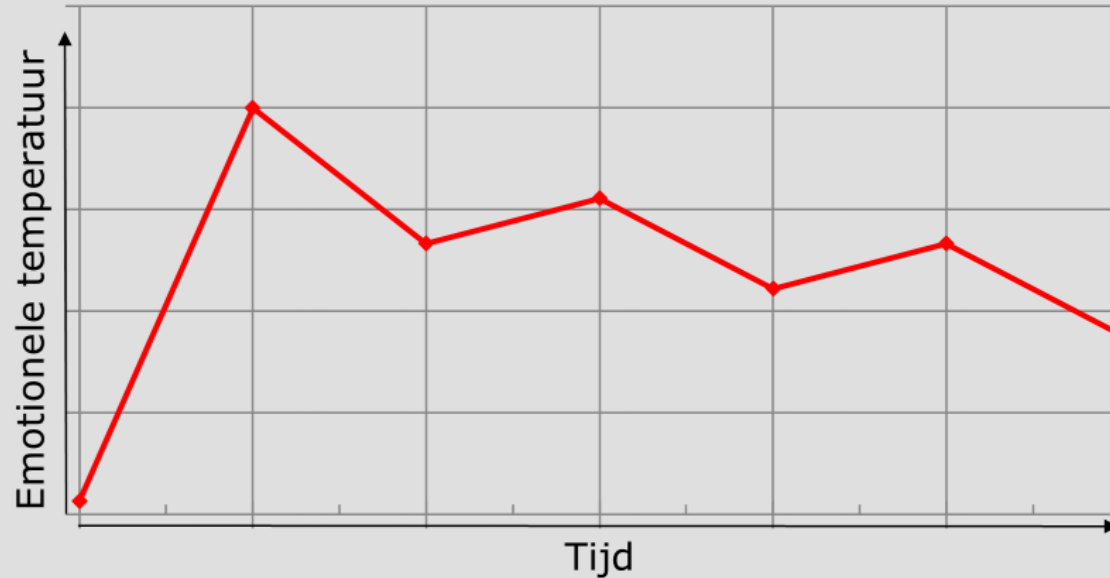

Confronterende ik-taal

- Het onacceptabele concrete gedrag.
- Concrete effect van het gedrag op jou.
- Gevoel dat dit effect bij je oproept.

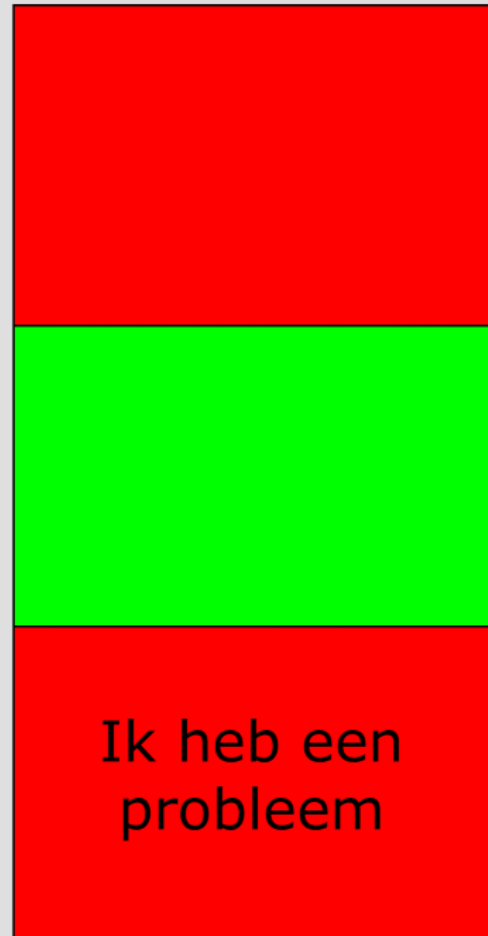
Weerstand hanteren

- Actief luisteren naar de reactie van de ander.
- Duidelijk zijn over je eigen standpunt.
- Blijven omschakelen tussen zenden en luisteren.

Ik heb een probleem

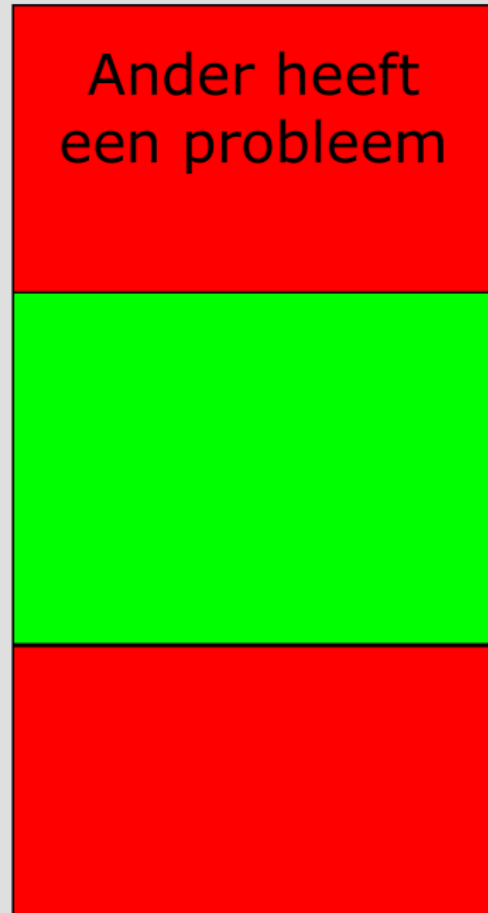

- Jezelf veranderen
- Model staan
- Vragen om ander gedrag
- Confronteren & omschakelen naar actief
- luisteren
- Overleggen
- Adviseren
- Dreigen met ingrijpen
- Ingrijpen

S
t
a
n
d
h
o
u
d
e
n

De ander heeft een probleem

Luisteren
Hulp bieden
Prothetische rol

Protheses bij psychose

Denken en waarnemen	Zelfbeheersing	Omgaan met mensen	Niet accepteren, niet rouwen
Structuur geven	Afstand houden, niet weggaan	Regie voeren	Positie aangeven; laten weten dat je er bent
Achterdocht accepteren	Voorspelbaar gedrag vertonen (modelleren)	Monoloog toepassen waar nodig	Eigen aversie hanteren; verlies accepteren; schade opnemen
		Beschermen van zelf en ander; presentie	Nieuwe doelen stellen

Suïcidaliteit

- Ik wil niet meer leven, want...
- Uitvragen (kan middels het CASE interview)
- Expliciet benoemen en vragen
- Website: www.113.nl

- **Benoemen**

- 'Je wilt niet meer verder leven. Bedoel je dat je aan zelfmoord denkt?'
- 'Als ik het goed begrijp, denk je aan zelfdoding. Klopt dat?'

- **Concretiseren**

- 'Je zegt, ik stop ermee. Wat bedoel je daarmee?'
- 'Je zegt, zó hoeft het niet meer. Wat bedoel je met zó?'
- 'Je zegt dat het toch een warboel is. Wat is nu precies een warboel?'

- **Veiligheid**

- 'Heb je een plan?'
- 'Hoeveel haast heb je om dat plan uit te voeren?/Hoeveel haast heb je om je leven te beëindigen?'
- 'Heb je het gevoel dat je jezelf onder controle hebt?'

- **Versterken**

- 'Wat helpt je meestal als je je zo rot voelt?'
- 'Hoe denk je dat je vanavond veilig kunt blijven?'
- 'Hoe is het je de afgelopen weken gelukt om je weer kalmer/minder gespannen/veiliger te voelen?'

Suïcidaliteit

- Acute suïcidaliteit
- Chronische suïcidaliteit
- Doodswens
- Website: www.113.nl ook voor praktische tips voor huisarts en POH

Grensoverschrijdend gedrag

- De patiënt eist een gesprek met de huisarts, POH etc
- De patiënt belt 100x de praktijk
- De patiënt eist medicatie
- enz

De 3 elementen van ik-taal

- Het concrete gedrag van de patiënt.
- Het concrete effect van dat gedrag.
- Het gevoel dat wordt opgeroepen.

Wat te doen?

- Je schreeuwt tegen mij / eist van mij dat ik..., het effect van je gedrag op mij is, dat ik het gesprek ga beëindigen, want ik word hier bang van.

En vervolgens

- Daadwerkelijk het gesprek beëindigen, opstaan, patiënt verzoeken weg te gaan of zelf weg gaan.
- Assistentie inschakelen
- Politie inschakelen? Melding doen etc.

Dank voor jullie aandacht en input!

Disclaimer

Spreker Tjeu Borremans

(Potentiële) belangenverstrengeling

- Bestuurslid beroepsvereniging
Sociaal Psychiatrisch
Verpleegkundigen V&VN
(vacatie)